

7. Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс». Випуск 69. С. 100-107.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наталія Тодосієнко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
(Україна)

DEVELOPMENT OF CREATIVE SELF-EXPRESSION OF PRE-SCHOOL CHILDREN THROUGH THE MEANS OF IMAGING ACTIVITIES

Nataliia Todosiienko, Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті розкриваються особливості зображувальної діяльності як засобу творчого розвитку особистості дитини, що підтверджує необхідність застосування образотворчого мистецтва в освітньому процесі закладів дошкільної освіти з метою розвитку творчого самовираження дітей. Автор презентує традиційні та альтернативні підходи до застосування творчого процесу малювання з дітьми дошкільного віку.

Ключові слова: зображувальна діяльність, образотворче мистецтво, творче самовираження, дошкільний вік.

Abstract. The article reveals the peculiarities of visual activity as a means of creative development of a child's personality, which confirms the need to use visual arts in the educational process of preschool education institutions in order to develop children's creative self-expression. The author presents traditional and alternative approaches to using the creative process of drawing with preschool children.

Key words: visual activity, fine art, creative self-expression, preschool age.

Одним з важливих напрямів реформування національного виховання та освіти, постає вільне забезпечення можливостей духовного розвитку, формування інтелектуального і культурного потенціалу особистості, як визначається у Державній Національній програмі «Освіта» Україна ХХІ століття. Гуманізація та демократизація суспільства у напрямі розвитку концепцій освіти в сучасних умовах поступово зумовлює зростання соціальної ролі всебічно розвиненої особистості, як важливого носія нових ціннісних орієнтацій суспільства, для якої притаманними постають високий рівень розвитку культури та духовності.

Значну роль в процесі формування культури особистості дитини відіграє мистецтво, зокрема, візуальне, яке узагальнює в собі та відображає емоційний досвід й естетичне розуміння особистістю життя; розвиває та розкриває психолого-педагогічні основи формування естетичного ставлення дітей до різних явищ природи і буття у процесі зображувальної діяльності. Як вагомий і особливий спосіб образного засвоєння оточуючого світу, складова духовного життя суспільства і людини мистецтво відіграє особливу і важливу роль як невід'ємна складова загальної культури народу. Також, зараз в умовах освітнього простору постійно зростає роль наукового дослідження питань з напряму формування естетичної культури, навчання й виховання підростаючого покоління, дітей та молоді.

Актуальність проблеми дослідження, визначена ґрунтовним аналізом наукових праць та низкою суперечностей, що виникають у практичній діяльності між потенційними можливостями розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку та реальним станом у організації процесу їхнього творчого розвитку та художнього самовираження; потребами

дітей у творчій діяльності та стереотипними підходами до використання малювання як засобу активізації творчого самовираження дітей дошкільного віку; традиційними формами і методами використання образотворчого мистецтва як засобу розвитку творчих здібностей у дітей та необхідністю використання інноваційних підходів та сучасних технологій в зображувальній діяльності дошкільників, зокрема, використання деяких альтернативних прийомів малювання як засобу активізації творчого самовираження дітей дошкільного віку.

Дослідженням творчих здібностей особистості займалися багато відомих педагогів та психологів таких, як В. Гагаріна, Н. Бабіч, Т. Дуткевич, Л. Суботіна, О. Пеклун, Л. Ткаченко. Розкриття розвитку особистості дитини, виявлення творчої активності є одним з пріоритетних напрямків сучасної педагогічної науки, який розглядають науковці В. Кремень, Л. Лук'янова, Н. Ничкало. Психолого-педагогічний аспект творчого розвитку особистості можна розглянути в дослідженнях, які розробляють І. Бех, І. Зязюн, О. Кононко, О. Сухомлинська, з естетичного виховання особистості – Л. Артемова, Л. Масол, О. Поліщук, О. Рудницька.

Таким чином, проблема вивчення творчих здібностей дітей дошкільного віку та визначення методів і засобів, що забезпечують розвиток їхнього творчого самовираження, набуває особливої актуальності, адже виникає необхідність максимально ефективного використання малювання як «засобу активізації творчого самовираження дітей дошкільного віку у освітньому процесі закладу дошкільної освіти, з метою поліпшення процесу розвитку творчих здібностей» [3, с. 144]. Зокрема, «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» [2, с. 349]. Зростає роль візуального та музичного мистецтва як вагомого засобу творчого розвитку і виховання дитини, що підтверджує необхідність широкого застосування мистецької діяльності дітей в освітньому процесі початкової школи, що вдосконалює і розвиває творчі здібності та формує загальну естетичну культуру дошкільників. Відбувається залучення дітей до мистецької творчості, зображувальної діяльності, формуються естетичні смаки, цілісне світосприймання і ставлення до культурних надбань. У дошкільному віці відбувається формування ціннісного ставлення до природи, традицій, культури – навколишнього світу та оточуючого середовища; формується й прагнення до самовираження, інтерес до мистецтва, творчості, поезії та літератури. «Використання художньо-педагогічних технологій сприяє розвитку творчого мислення й важливих особистісних якостей у процесі розв'язання питань патріотичного виховання, пов'язаних формуванням естетичної компетентності у дітей» [3, с. 134].

Такі актуальні завдання і гуманістичні ідеали розвитку сучасної педагогічної освіти визначені в основних концептуальних положеннях, зокрема в таких нормативних державних документах, як Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Стратегія національно-патріотичного виховання» та інших інструктивних документах МОН України. Парадигма, що актуалізує проблему творчого розвитку у дитини в різних сферах життєвої діяльності заявлена Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті. В ній наголошено на особливій важливості створення середовища, сприятливого для розвитку творчого потенціалу дітей. В Законі України про культуру та Базовому компоненті дошкільної освіти поняття «мистецтво» тлумачиться як «творча художня діяльність у сферах: літератури, поезії, музики, образотворчого мистецтва» [1, с. 145].

Таким чином, образотворча діяльність – це особливий вид творчої активності дитини, що є унікальним, традиційним й інноваційним напрямом, способом ставлення до культури. Естетичне розуміння світу також передбачає, насамперед, виникнення позитивних почуттів у дитини, які поступово трансформуються у властивості особистості. Естетична творчість уявляє собою творчість за законами краси, а зображувальна діяльність – творчість за законами добра і справедливості. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу і прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це характерно для дошкільного віку, у період активного розвитку мислення» [6, с. 242].

Отже, «важливого значення набуває також осмислення питань художньо-естетичного виховання, формування естетичної культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва. Становлення уявлень особистості про світ, стосунків людей, про себе починається одночасно з розвитком почуттів і моральних якостей. Воно є основою моральної спрямованості особистості визначають її подальше життя» [3, с. 134]. Розвиток особистості дитини засобами мистецтва поступово формує цілісне світовідчуття, сприяє формуванню повноцінного морально-естетичного середовища для систематичного спілкування дошкільників з мистецтвом та передбачає позитивний результат: потужна сформованість чинників мотивації щодо спонукання дитини до прояву своїх власних творчих здібностей.

Основними цілями упровадження арт-педагогіки в освітній процес є: використання світового досвіду в навчання і виховання дітей: інноваційні здобутки проблеми методики зображувальної діяльності дітей; адаптація концепції мистецької освіти в умовах дошкільця; визначення основних проблем естетичного виховання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах мистецького освітнього середовища; застосування художньо-педагогічних технологій; створення умов для соціальної та психологічної адаптації дітей до навчання в школі за допомогою арт-освіти; врахування психолого-педагогічних особливостей та потреб дітей в мистецькій освіті. Таким чином, творча діяльність та самовираження дитини постає важливою формою мистецької діяльності. Образотворча діяльність – «діяльність, яка сприяє формуванню здібностей і творчому відтворенню, самовираженню особистості дитини» [7, с. 84].

Отже, зображувальна діяльність є особливою здатністю особистості дитини створювати художні цінності та правильно сприймати їх. Основна значущість образотворчого мистецтва полягає в тому, що воно позитивно впливає на творчий розвиток дітей, смаки, інтереси, почуття дошкільників. Важливим в цьому процесі є створення сприятливого естетичного середовища для творчої діяльності дошкільників та діалогічної взаємодії дітей, вихователів і батьків в процесі забезпечення активізації творчого самовираження дітей дошкільного віку в процесі зображувальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / під. наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. К., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 38 с. URL: <http://surl.li/jyzt>
2. Кривошея Т. М. Наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в педагогічній спадщині Я. А. Коменського. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка*: збірник наукових праць, 2009. № 28. С. 349-354.
3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд*: зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
4. Половіна О. Н. Упровадження технологій художньо-творчого розвитку в арт-освіті дітей дошкільного віку. *Арт-освіта дітей дошкільного віку: свобода, творчість, інтеграція*: обласний онлайн-семінар Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Суми, 2020.
5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2022. Вип. 11. С. 144-146.

6. Годосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд*: зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

7. Starovoit L. Psychological and pedagogical aspects of preschoolers creative development in the process of creative labor training. Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Pedagogika. Współczesne tendencje w nauce i edukacji». Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. P. 84-87.

8. Шикиринська О.В., Котошук Ю.В., Манько Н.В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема. *Наука, освіта, технології і суспільство: актуальні проблеми теорії та практики*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 19 жовтня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 19-21.

НАРОДНІ РУХЛИВІ ІГРИ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Крістіна Фірко, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівний: К. В. Мнишенко, асистент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського(Україна)

FOLK MOBILE GAMES IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION FOR PRESCHOOL CHILDREN

Firko Kristina, bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті досліджено значення рухливих народних ігор у системі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Вони відіграють ключову роль у формуванні всебічно розвиненої особистості, сприяючи розвитку фізичних, моральних та емоційно-вольових якостей. Рухливі ігри, особливо народні, є ефективним інструментом в процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Вони допомагають забезпечити гармонійний розвиток як фізичної, так і духовної складових особистості, роблячи фізичне здоров'я та духовну насиченість взаємопов'язаними аспектами формування маленької людини.

Ключові слова: народні рухливі ігри, фізичне виховання, діти дошкільного віку, розвиток рухових навичок, культурно-історична спадщина, соціально-емоційний розвиток, методичні підходи, педагогічна практика

Abstract. The article examines the importance of mobile folk games in the system of physical education of preschool children. They play a key role in the formation of a comprehensively developed personality, contributing to the development of physical, moral and emotional-willed qualities. Movement games, especially folk games, are an effective tool in the process of physical education of preschool children. They help to ensure the harmonious development of both physical and spiritual components of the personality, making physical health and spiritual saturation interrelated aspects of the formation of a small person.

Key words: folk mobile games, physical education, children of preschool age, development of motor skills, cultural and historical heritage, socio-emotional development, methodical approaches, pedagogical practice.

Завдання та зміст ігрової діяльності дошкільників визначено як основний аспект дошкільної освіти в Україні, відповідно до національних програм розвитку, навчання та виховання дітей раннього та дошкільного віку. Пріоритет фізичного розвитку у дітей був обумовлений потребами суспільства і прагненням до гармонійного розвитку особистості.